

Hovsep Hayreni: Kürt ve Ermeni sorununun güçlü bağları var

Posted on 03/10/2014

Uzun yıllardır Kürt halkı ile Ermeni halkı arasında var olan bir iletişim kopukluğu sonucunda kimi önyargılar, iddialar dün olduğu kadar bugün de yerini almaktadır. Bunun en önemli etkeni ise 1915 Ermeni soykırımı esnasında yaşanan, yaşatılan ve dayatılan vahşetlerdir. Günümüzdeki son çözüm süreci ise bu kopukluğu gidermek, halkları birbirlerine yakınlaştırmak ve geleceğe kardeşce ortak bir yaşam ve demokrasi mücadelesi oluşturmak için önemli bir zemin oluşturmaktadır. Ermeni halkı bu konuda hangi konumdadır? Kürt halkı ile Ermeni halkı arasında nasıl bir birliktelik sağlanabilir? Bu ve benzeri sorularımızı Belçika Demokrat Ermeniler Derneği Üyesi ve Samsun doğumlu Hovsep Hayreni'ye soruyoruz.

NIHAL BAYRAM/RIZA AYDOĞDU: Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana soykırım ve katliamlar yaşandı. Bunlar halklarda derin travmalar yarattı. Halklar bunu nasıl aşabilir?

Hovsep Hayreni: Bugünkü Türkiye'de Kürt halkıyla ortak duyarlılıklarımız adalet sorunları ve demokratikleşmedir. Ermeni toplumu olarak bizlerin en büyük yarası olan 1915'in muhasebesi ve adaleti üzerinde yoğunlaşıyoruz. Fakat aynı ülkede yaşanmış ve yaşanmakta olan demokrasi sorununa duyarlıyız. Bugün Türkiye'de birçok kültür, fikir, inanç ve diller yan yana yaşamaktadır. Bu mozaik yapıyı nasıl değerlendirebiliriz? sorusuyla meşgulüz. Son haftalarda bir takım konferans ve görüşmeler gerçekleşti. Bu platformalarda söz söyleyebilme imkanı buluyoruz. Bunu oldukça olumlu görüyoruz, taktir ediyoruz. Tabii aynı zamanda gerek tarihsel travmalar gerekse de devam eden mağduriyetler için özgürlük ve demokrasi mücadelesinde daha fazla beraberlik olmasını isteriz. Çünkü ayrı ayrı tutulan ve birbirine karşı kışkırtılan fikirler teşviki sonucunda uzun zamandır bu birliktelik

sağlanamadı. Diğer taraftan da yaşanan Kürt sorunun tarihsel arka planında Ermeni sorunu ile çok derin ve güçlü bağları var. Bu yıllardır ihmal edilen bir gerçektir. Ermeni hareketinin karşılaştığı güçlükler, yaşanan trajedeyi de daha iyi anlayabilmek içindir. Umuyoruz ki söylediklerimiz daha doğru bir bakış açısı yaratır.

Ermeni halkının uzun yıllardır tarihsel bir eleştirel pozisyonu vardır. Onu bize biraz olsun açabilirmisiniz?

Bizim çıkış noktamız eleştirel yaklaşımlarımızdır. Bugün yaşanan Kürt, Alevi ve diğer sorunlar yüzyıl önce de Ermeni sorunu etrafında yaşanıyordu. Osmanlı Devleti'nin doğusunda bu iki halk özellikle yeni bir kopuşun nüvelerini taşıyordu. Balkanlarda kaybeden ve birçok bölümünü yitirmeye başlayan Osmanlı İmparatorluğu, buralarda herhangi toprak yitirmeyi ve benzeri parçalanmayı önlemek için Ermeni halkını hedefleyerek Kürt halkını ve ileri gelenlerini o süreçte kendine yedeklemeye çalıştı.

Yani iki halk karşı karşıya mı getirildi?

İç içe yaşayan bu iki halkın, hatta o dönemde aslında iç içe geçmiş sınırları ayrıştırılması bile imkansız hale gelmiş Batı Ermenistan ile Kuzey Kürdistan'ın gerçekliğini birbirine karşı getirdiler. 'İşte bakın, buraları Ermenistan yapmak istiyorlar sizi Ermenilere esir edecekler' gibi benzeri söylemler ile Kürtleri Abdülhamid zamanında ve İttihadçılar zamanında Ermeni hareketinin karşısına çıkartarak iki ayrı kırimdan geçirdiler. Birinci kırim 1895 yılında, ikinci kırim ise 1915 yılında oldu. Maalesef Kürtlerin bir kısmını yanlarına çekerek, Ermenileri o dönem hedeflediler. Tabii ki bu kullanmayı farkedenden, karşı çıkanlar ve Ermenileri korumaya çalışan Kürtler de var. Bunu inkar edemeyiz.

Önce Ermeni halkı bitirildi, sonra Süryaniler ardından da Pontuslular bitirildi. Ve sonra Cumhuriyetle beraber bu kez sıra Kürtlere geldi. Fakat Kürtleri bitiremezlerdi, bundan dolayı da daha çok ezmeye çalıştılar. Yaşanan soykırım ve sonrası katliamları arasındaki

farkı anlamak açısından Türkiye Devleti Kürtlerin üzerinde silindir gibi geçti. Fakat Şêx Said isyanında, Ağrı'da Zilan'da olduğu gibi... Ancak Kürtler yine o coğrafyada varlar ve yaşamaya devam ediyorlar. Ezilen veya biçilen otların kökleri yerindedir ve yine yeşerebilirler. Fakat Ermeniler, Süryaniler ve Pontuslular artık yoklar. Bin yıllık anavatanlarından kökleri kazındı ve artık yeşerme imkanları yok. Mezarları bile söküldü. Bütün tarihi, uygarlık kalıntıları bile yok ediliyor.

Peki Kürt ile Ermeni halkları arasında yakınlaşma nasıl mümkün olabilir?

Türkiye'nin bu inkarcılığına Kürt Hareketi de bir noktada ortak oluyor. Şöyle ki; Kürdistan'dan bahsedilirken, tarihten bahsedilirken, binlerce yıl öncesinden bile bahsedilirken halen bugünkü demografik yapısı ile sanki ezelden beri bütün oralar boydan boya Kürdistanmış gibi bir söylem tutturuluyor. Hiç değilse tarihsel anlamda geçmişten konuşurken, oraların aynı zamanda Ermenistan oluşundan bahsedilmiyor.

Tarih kitaplarının tekrar gözden geçirilmesini mi öneriyorsunuz?

Evet, doğrusu bu olur. Mesela Kürt tarih yazımında soykırımın ortaya çıkarttığı sonuçtan bir şekilde istifade etmek gibi bize göre kusurlu bir yaklaşımdır. Bunun giderilmesi, tarihe daha saygılı yaklaşmak gerekir. Bizim eleştirilerimiz daha çok bunlardır. Tarihe daha saygılı bakıldığı durumda ve yaşananlardan doğru dersler çıkarıldığında Ermeniler ile Kürtler birbirlerine düşman duygular taşımaması gerekir. Geçmişteki günahlar, yapanların boynuna. Bugün hangi tarihe, hangi geleneğe, hangi mirasa sahip çıkıyoruz, önemli olan budur. Kürtlerin, Ermenileri koruyan ve kurtaran atalarına sahip çıkmaları, onların mirasını yaşatmaya çalışmaları bizim için en güzel dostluk vesilesidir. Ama o süreçte Ermeni halkının yok edilmesinde rol oynayanları görmezden gelerek "Kürtlerin o konuda bir sorumluluğu, bir rolü yoktur" şeklinde bakanlar ise bu noktada belli bir kuşku arz ediyor. Bizler Kürt Hareketi ile dayanışma içinde olmak isteriz. Ama bu kusurların giderilmesini bekleriz.

Kaynak: [Yeni Özgür Politika](#)